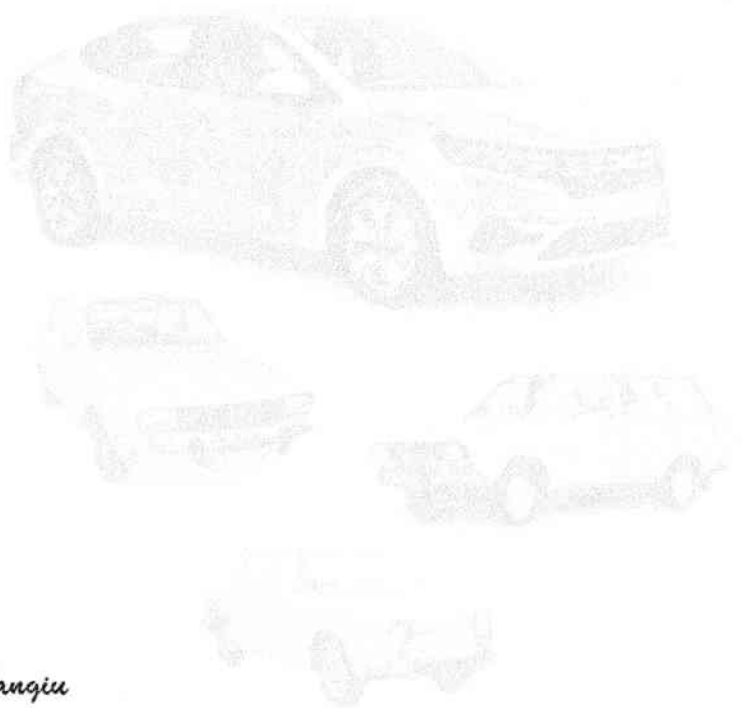

Drepturi de proprietate industrială

**MĂRCI COMERCIALE,
DESENE ȘI MODELE
INDUSTRIALE**

CAPITOLUL I. DE CE DESPRE PROPRIETATEA INTELCTUALĂ?	
DE CE DESPRE MĂRCI, DESENE ȘI MODELE INDUSTRIALE? _____	1
§1. Secolul XXI va fi al proprietății intelectuale sau ... nu va mai fi deloc _____	2
§2. De ce mărcile, desenele și modelele industriale în UE _____	6
2.1. Mărcile – „cenușăresele” proprietății intelectuale _____	12
2.2. Operele de artă aplicată și/sau desenele/modelele industriale – obiectele „răsfățate” ale drepturilor intelectuale _____	15
2.3. Justificarea cumulului de protecție pentru desene și modele industriale. Critica teoriei unității artei _____	22
§3. Limite ale cercetării justificate de date statistice relevante _____	25
CAPITOLUL AL II-LEA. EVOLUȚII ȘI REVOLUȚII PROVOCATE DE CREAȚIILE INTELCTUALE _____	40
§1. Tot ce s-a făcut prima dată nou sub soare este protejabil prin drept intelectual _____	41
§2. Justificarea Biblică a drepturilor intelectuale _____	43
§3. Și totuși, grecii și romanii sunt (între) părinții drepturilor intelectuale _____	46
§4. Renașterea mărcilor și nașterea desenelor și modelelor industriale și consacarea lor internațională _____	53
§5. A Patra Revoluție Industrială, o Revoluție a digitalizării sau a inteligenței artificiale și un pic de... etică _____	58
§6. Inteligența artificială și robotica în medicină _____	66
§7. Inteligența artificială producătoare de creații și titularii drepturilor asupra rezultatelor _____	71
§8. Omniprezența și omnipotența creațiilor intelectuale _____	73

CAPITOLUL AL III-LEA. DOBÂNDIREA PROTECȚIEI ASUPRA OBIECTELOR PROTEJABILE PRIN DREPTURI DE PROPRIETATE INDUSTRIALĂ. CUMULUL DE PROTECȚIE ȘI CONFLICTUL DINTRE DREPTURI	79
§1. Dobândirea protecției asupra mărcilor – în dreptul intern și în dreptul Uniunii Europene	83
§2. Dobândirea protecției asupra desenelor și modelelor în dreptul intern și al Uniunii Europene	89
§3. Conflicte dintre drepturile de proprietate intelectuală sau cumul de protecție?	95
3.1. Marca: semn protejat printr-un drept de folosință versus creație ocrotită prin drept de autor	97
3.2. Conflictul dintre marcă și invenție	106
3.3. Protecția concomitentă a aceluiași „obiect” ca marcă, respectiv desen sau model industrial	110
3.4. Principiul unității artei versus conflictul dintre protecția ca desene sau modele și/sau prin drept de autor	113
3.5. Granița dintre desene sau modele și invenții: aspectul exterior dictat de funcția tehnică	133
§4. Concluzii parțiale	135

CAPITOLUL AL IV-LEA. ANALIZA CONDIȚIILOR DE PROTECȚIE A UNUI SEMN CA MARCĂ ÎN DREPTUL UNIUNII EUROPENE. CONTRIBUȚIA CJUE LA CLARIFICAREA CONDIȚIILOR DE PROTECȚIE	139
§1. Consecințe în plan procedural ale împărțirii motivelor de refuz la înregistrare a unei mărci în motive relative și motive absolute	142
§2. Publicul relevant, consumatorul mediu avizat, nivelul de atenție și teritoriul ca noțiuni comune analizei condițiilor de protecție a unui semn ca marcă	147
2.1. Publicul relevant, consumatorul mediu și nivelul de atenție	147

2.2. Public relevant vs. consumator mediu. Confuzia dintre aceste noțiuni în jurisprudența CJUE și a TUE _____	156
2.3. Teritoriul _____	158
2.4. Sarcina probei distinctivității sau al lipsei caracterului distinctiv al mărcii _____	162
§3. Reprezentarea semnului în registru într-un mod care să permită stabilirea obiectului protecției vs. principiul securității juridice _____	163
3.1. Definiția mărcii înainte de implementarea în dreptul intern a Directivei (UE) nr. 2436/2015 și de modificarea Legii nr. 84/1998 _____	163
3.2. Reprezentarea mărcii în lumina actelor normative europene și a jurisprudenței CJUE relevantă _____	168
3.3. Mărci înregistrate și reprezentarea lor în registru. Hotărâri relevante ale CJUE _____	173
3.4. Mărcile atipice – viabilitate a depozitului, securitate juridică sau atragere a consumatorilor? _____	199
§4. Condiția distinctivității mărcii și concurența neloială _____	207
4.1. Testul lipsei de distinctivitate intrinsecă a unei mărci în jurisprudența CJUE și TUE _____	213
4.1.1. Lipsa de distinctivitate în cazul unei mărci tridimensionale – recipient de produse lichide (sticlă) _____	223
4.1.2. Distinctivitatea în cazul unei mărci alcătuite dintr-un cuvânt și o cifră (marca SAT.2) _____	227
4.1.3. Distinctivitatea în cazul unei mărci alcătuite dintr-un slogan _____	229
4.1.4. Distinctivitatea mărcii alcătuite dintr-o singură culoare _____	231
4.1.5. Lipsă distinctivitate în cazul mărcilor tridimensionale _____	233
4.2. Testul caracterului descriptiv al unei mărci în jurisprudența CJUE și TUE _____	237

4.3. Impresia globală și raportul suficient de direct și de concret între semn și produsele sau serviciile desemnate _____	243
4.3.1. Marcă figurativă descriptivă. Element figurativ care întărește semnificația mărcii _____	244
4.3.2. Mărci figurative. Banalitatea și simplitatea elementelor figurative care nu deturneză atenția publicului relevant de la mesajul transmis de marcă _____	246
4.3.3. Marcă figurativă. Juxtapunere de substantiv și adjectiv care nu sunt neobișnuite pentru sectorul în cauză _____	248
4.3.4. Marcă verbală. Semnificația elementului verbal care nu reprezintă o caracteristică a produselor desemnate de marcă _____	249
4.3.5. Marcă figurativă. Elemente verbale utilizate frecvent în sectorul de activitate _____	250
4.3.6. Marcă verbală. Raport suficient de direct și de concret cu produsele și serviciile desemnate _____	251
4.3.7. Semnul descriptiv numai pentru o parte dintre produsele și serviciile pentru care s-a solicitat înregistrarea _____	252
4.3.8. Marcă verbală. Elemente verbale insuficient descriptive pentru a servi la stabilirea unui raport suficient de direct și de concret cu serviciile în cauză _____	253
4.3.9. Termen prea vag și nedeterminat pentru a putea fi considerat descriptiv _____	256
4.3.10. Caracter descriptiv al mărcii „1000” depusă la înregistrare pentru broșuri, periodice și ziare. Desemnare a cantității, ca o caracteristică a produselor _____	256
4.3.11. Proveniența geografică. Marca verbală Chiemsee depusă la înregistrare pentru haine sport _____	257

4.3.12. Marcă figurativă. Combinație lexicală obișnuită _____	259
4.3.13. Marca verbală COLOR EDITION solicitată la înregistrare pentru produse cosmetice și de machiaj _____	259
4.3.14. Marca figurativă și faptul notoriu din compunerea acesteia _____	260
4.4. Relația dintre non-distinctivitate și descriptivitate _____	261
4.5. Semne și/sau indicații devenite uzuale în limbajul curent sau în practicile comerciale loiale și constante vs. caracterul descriptiv al mărcii _____	265
4.6. Mărcile constituite exclusiv din forma produsului sau o altă caracteristică impusă de natura produsului, care este necesară obținerii unui rezultat tehnic sau care dă valoare substanțială produsului _____	269
4.7. „Soluția” disclaimer: mijloc de salvagardare vs. act de slăbire a puterii mărcii _____	276
4.8. Testul utilizării serioase (efective) a mărcii în vederea dobândirii distinctivității prin folosință _____	278
§5. Condiția liceității _____	285
5.1. Protecția publicului împotriva mărcilor înșelătoare, inclusiv atunci când acestea intră în conflict cu semnele indicative _____	286
5.2. Protecția semnelor indicative și a denumirilor de soiuri de plante prin excluderea de la înregistrare ca mărci _____	290
5.3. Semnele ilicite din cauza conținutului contrar ordinii publice și bunelor moravuri _____	297
5.4. Semnele excluse de la înregistrare per se deoarece cuprind reproduceri sau imitații de simboluri protejate prin Convenția de la Paris _____	311
5.5. Caz special de refuz la înregistrare în scopul ocrotirii imaginii sau numelui patronimic al unei persoane care se bucură de renume. Motiv „hibrid” de refuz la înregistrare _____	314

§6. Condiția disponibilității mărcii	314
6.1. Existența unei mărci sau a unui semn anterior neînregistrat, condiție indispensabilă pentru analiza riscului de confuzie	316
6.2. Mărcile de renume și mărcile notorii, excepții de la principiul specialității și al teritorialității protecției	317
6.3. Testul riscului de confuzie, inclusiv al riscului de asociere în trei etape	335
6.4. Condițiile necesare constatării conflictului cu o marcă de renume. Profitul necuvenit din caracterul distinctiv sau din renumele mărcii	360
6.5. Alte anteriorități asimilate care pot fi invocate pentru verificarea condiției disponibilității	370
6.6. Solicitarea înregistrării mărcii de către agentul sau reprezentantul titularului, în numele său și fără acordul titularului	372
§7. Concluzii preliminare	373

CAPITOLUL AL V-LEA. CONDIȚIILE DE PROTECȚIE

A DESENELOR ȘI MODELELOR INDUSTRIALE ÎN DREPTUL UNIUNII EUROPENE	379
§1. Recunoașterea protecției desenelor sau modelor înregistrate și neînregistrate prin Regulamentul (CE) nr. 6/2002	384
§2. Titularul dreptului și prezumția calității de autor a desenului sau modelului	387
§3. Utilizatorul avizat – reper dezvoltat jurisprudențial pentru analiza condițiilor de protecție a desenelor sau modelelor	390
§4. Condițiile și dovezile divulgării distructive de noutate și caracter individual	394
§5. Excluderea de la protecție a părților care nu sunt vizibile la o utilizare normală a produsului	410
§6. Noutatea desenului sau modelului, condiție obiectivă de protecție	416

§7. Testul caracterului individual prin raportare la utilizatorul avizat _____	419
§8. Excluderea de la protecție a desenului sau modelului determinat exclusiv de o funcție tehnică _____	431
§9. Excluderea de la protecție a desenelor și modelelor contrare ordinii publice și bunelor moravuri _____	436
§10. Concluzii parțiale _____	437

CAPITOLUL AL VI-LEA. EFECTELE BREXIT ASUPRA DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ DOBÂNDITE ÎN BAZA LEGISLAȚIEI UNIUNII EUROPENE _____

§1. Menținerea protecției asupra drepturilor câștigate în Uniunea Europeană _____	447
§2. Procedura de recunoaștere a drepturilor echivalente pe teritoriul Marii Britanii _____	449

CAPITOLUL AL VII-LEA. PIERDEREA DREPTURILOR ASUPRA MĂRCILOR _____

§1. Anularea înregistrării mărcilor în jurisprudența Tribunalului Uniunii Europene și a Curții de Justiție a Uniunii Europene _____	453
1.1. Anularea unei mărci constituite din combinații de culori pentru lipsa dispunerii sistematice _____	463
1.2. Anulare marcă alcătuită din combinații de culori pentru lipsă de caracter distinctiv _____	464
1.3. Afirmarea caracterului non-descriptiv al unei mărci prin raportare la produsele desemnate _____	466
1.4. Confirmarea aptitudinii semnului în format tridimensional și care dă valoare substanțială produsului, de a fi înregistrat valabil ca marcă _____	469
1.5. Anulare marcă verbală alcătuită din semne și/sau indicații devenite uzuale în activitatea de comerț _____	473
1.6. Anulare marcă (Adidas) pentru lipsa caracterului distinctiv și a eventualei dobândiri a distinctivității prin folosință _____	474

1.7. Controverse privind marca LEGO alcătuită dintr-un semn a cărui formă este necesară pentru obținerea unui rezultat tehnic sau este impusă de natura însăși a produsului _____	479
1.8. Anularea mărcii pe motiv de conflict cu un alt semn protejat ca denumire de origine _____	483
1.9. Anularea mărcii constituită din semn contrar ordinii publice _____	486
1.10. Reaua-credință ca motiv de anulare a înregistrării mărcii _____	488
1.11. Efectele încetării dreptului anterior invocat ca motiv de anulare a înregistrării mărcii _____	496
1.12. Anularea înregistrării mărcii pe motivul protecției și al anteriorității numelui unei persoane care se bucură de renume _____	498
§2. Decăderea din drepturile asupra mărcii _____	499
2.1. Data în raport cu care se examinează existența motivelor de decădere _____	502
2.2. Se cuvin titularului mărcii decăzut din drepturi pentru nefolosința efectivă a mărcii despăgubiri pentru utilizarea acesteia de către terți? _____	504
2.3. Decăderea din dreptul la marcă în cazul folosinței semnului în alt scop decât cel pentru care a fost înregistrat _____	506
2.4. Utilizarea serioasă a mărcii cu scopul păstrării cotei de piață pe teritoriul Uniunii Europene _____	507
2.5. Decăderea parțială din drepturi _____	507
2.6. Aprecierea faptului utilizării efective a mărcii. Situația produselor marcate, în tranzit _____	510
2.7. Pierderea caracterului distinctiv prin utilizarea descriptivă a semnului, ca motiv de decădere din drepturile asupra mărcii _____	511
2.8. Utilizarea mărcii înregistrate în scop de indicare a originii geografice – motiv de decădere din dreptul la marcă _____	512

URDIS

We know
better

2.9. Folosința mărcii în forme parțial diferite decât cele în care a fost înregistrată valorează folosința a mărcii înregistrate	515
§3. Alte moduri de pierdere. Expirarea duratei înregistrării și renunțarea expresă la drept	518
§4. Concluzii parțiale	522
CAPITOLUL AL VIII-LEA. PIERDEREA DREPTURILOR ASUPRA DESENELOR SAU MODELELOR INDUSTRIALE	540
§1. Aspecte procedurale privind „declararea nulității” desenelor sau modelelor industriale comunitare	540
§2. Motivele care justifică declararea nulității desenelor/modelelor industriale comunitare	545
§3. Declararea nulității desenului/modelului industrial comunitar pentru motivul că nu este ... „desen/model” în sensul definiției legale	550
3.1. Anularea înregistrărilor desenelor/modelelor industriale pentru lipsa noutății. Divulgările și efectul distructiv de noutate al acestora	554
3.2. Anulare pentru lipsă caracter individual	561
3.3. Anulare pentru imposibilitatea disocierii formei de funcția tehnică	578
§4. Alte moduri de pierdere	585
§5. Concluzii parțiale	587
CAPITOLUL AL IX-LEA. ÎNAINTE DE CONCLUZII, DESPRE EPUIZAREA DREPTURILOR DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ, IMPORTURILE PARALELE ȘI PIAȚA GRI	590
§1. Importurile paralele	596
§2. Piața gri și epuizarea drepturilor	597
CAPITOLUL AL X-LEA. CONCLUZII	600
BIBLIOGRAFIE	615

DE CE DESPRE PROPRIETATEA INTELECTUALĂ? DE CE DESPRE MĂRCI, DESENE ȘI MODELE INDUSTRIALE?

Am decis să urmez studiile doctorale în domeniul proprietății intelectuale încă din vremea studenției. Masteratul în dreptul afacerilor și în cadrul căruia am studiat aprofundat și dreptul proprietății intelectuale mi-a sporit dorința de a le face, iar atunci când s-a ivit ocazia, am profitat de ea. Am constatat în cursul studiilor și mi s-a confirmat la sfârșitul lor (deși e greșit spus astfel pentru că studiile nu se vor termina cu adevărat niciodată, aici eu vorbesc doar de finele unei etape a studiilor și în care sper să fi dobândit aptitudinile necesare unui cercetător) că proprietatea intelectuală este frumoasă, este captivantă, este provocatoare și specială prin faptul că oferă ocazia și, cred eu, și obligația, de a fi mereu creativ, dar și că, aidoma altor discipline, are tendința de a se îmbogăți (lucru care se întâmplă în toate domeniile dreptului), dar și de a deveni tot mai tehnică, de a-și pierde din farmecul inițial, din natura sa pur umanistă.

Dreptul proprietății intelectuale este însă un drept al artei și al științei și este firesc ca pe măsură ce tehnologiile evoluează și devin tot mai sofisticate (inclusiv cele care concură la realizarea de opere artistice și în care calculatoarele și programele pentru calculatoare fac posibile producții artistice inimaginabile cu nu mulți ani în urmă), acesta să devină tot mai tehnic. A „stăpâni” această disciplină obligă, însă, la cunoștințe din alte domenii ale științei și pe care alte ramuri ale dreptului nu le reclamă cu atâta profunzime. Un singur exemplu îmi pare suficient: a scrie, a vorbi, a explica protecția programelor pentru calculatoare presupune a ști multe despre calculatoare și programele pentru calculatoare.

Am limitat cercetarea mea la mărci și la desene și modele industriale din motive pe care le dezvolt mai jos. Dar nu înainte de a

LRPIS

We know
books

spune că proprietatea intelectuală este în toate cele ce sunt în jurul nostru și că fără ea nu se poate.

§1. Secolul XXI va fi al proprietății intelectuale sau ... nu va mai fi deloc

Afirmația conform căreia „secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc”, citată adesea inclusiv de teologi, este atribuită lui André Malraux, deși celebrul hoț de artefacte cambodgiene^[1], scriitor, jurnalist, luptător antifascist, om politic (ministru al informațiilor și al culturii și prieten și colaborator apropiat al lui Charles de Gaulle) cu incontestabile merite în tot ceea ce a făcut și a scris, contestă că ar fi făcut-o. Repudierea ei de către cel căruia i se atribuie paternitatea^[2] nu i-a scăzut notorietatea, dimpotrivă, pentru că aceasta continuă să fie citată cu ... religiozitate, dobândind nu doar aură de adevăr absolut, ci și valoare de bun comun al tuturor celor care cred. S-a petrecut cu această afirmație ceva ce seamănă cu ceea ce s-a petrecut cu afirmația care i se atribuie lui J. F. Kennedy: „Nu întreba ce poate face țara pentru tine, ci întreabă ce poți face tu pentru ea!”, făcută cu ocazia discursului său de investiție din anul 1961 și care aparține, în realitate, poetului și filozofului libanez Khalil Gibran (mort în anul 1931) și care mai fusese spusă în cuvinte asemănătoare de Nicolae Iorga (ucis în anul 1940): este asociată ireversibil cu un om, „adevărul” fiind cel acceptat de mulțimi, iar nu cel... adevărat!

În plin secol XXI, constatăm, însă, că nu am devenit mai religioși, ci dimpotrivă, că ne-am îndepărtat de cele Sfinte, că ne vedem altfel viața și soarta, deși nu de puține ori greșim făcând astfel. Consumerismul pe care prima Revoluție Industrială l-a făcut posibil și care a devenit din mod de viață al celor înstăriți, ideologie politică și economică, are cel puțin două părți întunecate: prima este aceea că

[1] S. DAVID, J. HANKS, „A. MALRAUX: a French cultural phenomenon”, disponibil pe website-ul <https://www.connexionfrance.com/Mag/Culture/Frenchman-andre-malraux-biography>, accesat la data de 16.08.2021.

[2] A. MALRAUX, *Hôtes de passage*, Ed. Gallimard, Paris, 1975.

încurajează excesul de consum, iar acesta, ca orice exces, este păgubos; a doua, că nu a eradicat sărăcia.

Ca să ne satisfacem anumite nevoi de consum și care nu sunt, nu de puține ori, inutile, vrem tot mai multă energie (pe care o folosim adesea fără vreun folos real și mai mereu cu efecte perverse), vrem tot mai multă hârtie (consumul de hârtie este în creștere continuă în pofida faptului că am înlocuit scrierea și stocarea în formate fizice în favoarea celor electronice, astfel încât și astăzi peste 1/3 din copacii tăiați devin hârtie^[1]), vrem aparatură tot mai multă, mai sofisticată, mai neobișnuită, adică, „gadget-uri”^[2]. Mâncăm fără măsură hrană otrăvită cu hormoni de creștere, antibiotice, nitriți și nitrați, umplem pământul și apele cu deșeuri indestructibile (nu doar) în cursul vieții unui consumator. Epuizăm resursele de combustibili fosili și poluăm aerul pe care îl respirăm punând în pericol sănătatea planetei și a tuturor viețuitoarelor și nu vedem că ea, planeta noastră, este amenințată cu schimbarea culorii ei naturale și care o face încă atât de frumoasă.

Virusi și bacterii de care omenirea nu a auzit până de curând iau locul celor pe care i-am învins cu ajutorul unor medicamente imunologice (vaccinuri), adică a unor invenții de produse medicamentoase, în secolul trecut, victoriile între cele mai însemnate fiind acelea împotriva variolei^[3] și poliomeleitei. Iar contextul este potrivit aici

^[1] În ultimii 40 de ani, consumul de hârtie a crescut de 4 ori și 35% din copacii tăiați sunt folosiți pentru producția de hârtie. Pentru o tonă de hârtie sunt necesare 2-3 tone de lemn, iar industria hârtiei este cea mai mare consumatoare de apă. Lemnul și apa sunt resurse esențiale ale vieții pe pământ. Consumul de hârtie este cuprins între 18 kg, în țările în curs de dezvoltare, și 250 kg în Japonia și 300 kg în SUA. Informații disponibile pe https://www.fabryo.com/ro/planeta_albastra, accesat la data de 16.08.2021, ora 15.27.

^[2] Cuvântul „gadget”, folosit începând din secolul al XIX-lea în Marea Britanie (este definit într-un dicționar din anul 1885 al lui Robert Brown) pentru a desemna produse noi, ingenioase în raport cu stadiul tehnicii la momentul apariției lor, cu întrebuințări practice diverse și care nu aveau încă o denumire consacrată. Prima bombă atomică a fost numită de către cei care au creat-o „gadget”. În prezent, unele programe pentru calculator (în special aplicații) sunt desemnate prin același cuvânt, care și-a îmbogățit sensurile.

^[3] Variola care a ucis între 300 și 500 de milioane de oameni a fost declarată eradicată de Organizația Mondială a Sănătății în anul 1980 (după ce ultimul caz

pentru a aminti că în anul 1802 Napoleon Bonaparte a dat ordin de vaccinare antivariolică a unei bune părți a armatei sale și că acest vaccin, legiferat în Regatul Unit în anul 1840 (cu exceptarea celor care din motive de conștiință refuzau să o facă), salvator al atâtor vieți și suferințe^[1] este și azi contestat uneori, așadar nu este nimic nou în contestările și, poate neîncrederea de azi cu privire la vaccinul împotriva COVID-19. Și adaug tot aici că vaccinurile anti-covid nu sunt singurele inventate cu repeziciune: în anul 1952, cu ajutorul „celulelor nemuritoare” cunoscute sub denumirea de HeLa^[2] au fost inventate peste 1000 de medicamente, între care și vaccinul împotriva poliomielitei.

a fost raportat în anul 1977), succesul datorându-se inventării de către medicul britanic Edward Jenner (1749-1823), în anul 1796, a procedurii de imunizare împotriva variolei cu ajutorul extrasului din pustulele vitelor care sufereau de *variola vaccinae* (variola vacii și din care provine și numele procedurii de imunizare prin vaccin), o formă mai ușoară a variolei umane și care crea anticorpii necesari pentru a preveni îmbolnăvirile grave. Asupra inventării acestui vaccin m-am oprit și în capitolul intitulat „Orele astrale ale proprietății intelectuale”.

^[1] Variola afecta 60% din populația peste care epidemia se abătea, iar dintre aceștia 30% mureau, iar cei care supraviețuiau rămâneau cu sechele severe.

^[2] Linie de celule umane obținută din celule tumorale prelevate de la o bolnavă de cancer cervical agresiv, Henrietta Lacks, în anul 1951 (fără acordul bolnavei). Medicul și biologul George Otto Gey (cu cercetări importante în domeniul cancerului și al virușilor) a remarcat și extraordinara capacitate acestora de a se reproduce (ele se dublau la mai puțin de 24 de ori atât timp cât dispune de nutrienți) și a pus la punct o tehnică de menținere în viață și de multiplicare a acestora (agitare continuă cu ajutorul unui tambur cu role într-un mediu de cultură) fără limită de spațiu. Se estimează că de la prelevarea lor și până în zilele noastre au fost cultivate mai mult de 50 de milioane de tone metrice de astfel de celule și puse cap la cap, acestea ar putea înfășura Pământul de trei ori. Ele au devenit esențiale pentru medicină, cu ajutorul lor, în numai un an de zile, fiind fost inventate peste 1000 de medicamente. La această dată există mai multe de 11.000 de medicamente realizate cu ajutorul acestor celule și care au fost brevetate. Pentru istoricul pe larg al celulelor HeLa, a se vedea V. Roș, „Protecția invențiilor din domeniul farmaceutic. Brevetul de invenție, autorizația de introducere pe piață și certificatul suplimentar de protecție”, în *R.R.D.P.I.*, nr. 2/2015, p. 17.

Deși oamenii ar putea rezolva problema hranei pentru toți (între mijloacele la dispoziție se află și crearea de noi soiuri de plante, mai rezistente la condițiile de azi, mai productive), foametea ucide peste 7 milioane de oameni pe an^[1] și pentru a crește producțiile agricole, în loc să apelăm la știința salvatoare și cu ajutorul căreia am putea mări producțiile vegetale și animale, defrișăm^[2], inconștienți, pădurile ignorând că problema distribuției și a consumului rațional ar putea rezolva și ea, în alt mod, problema. Revoluția Industrială începută în urmă cu 250 de ani și datorată creatorilor de geniu a avut beneficul efect de creștere a producțiilor, dar de atunci încoace crește continuu cantitatea de poluanți ai atmosferei (dioxidul de carbon, oxidul de azot, metanul, vaporii de apă) care provoacă efectul de seră și supraîncălzirea.

Planeta Pământ, omenirea întreagă (din care aproape 15% nu folosește energia electrică) este în pericol, atrage atenția Organizația Națiunilor Unite prin recentul său raport al grupului său interguvernamental de experți, adoptat de 195 de țări, denumit de Secretarul General al ONU „Cod roșu pentru umanitate”^[3]. Raportul ne spune limpede că nu suntem buni gospodari a ceea ce ni s-a dat și a ceea ce am construit noi. Ne spune că folosim și secătuim resurse poluante, deși avem la dispoziție energie verde inepuizabilă. Că am „invadat” Pământul cu o mulțime de invenții care ne fac nouă, oamenilor, mai mult rău decât bine (criteriul eligibilității pentru brevetare a unor invenții nefiind, se pare, suficient de exigent, de atent la consecințele pe care le au unele invenții asupra mediului, a sănătății, a vieții). Că trebuie să ne regândim planurile de viitor pentru că

[1] A se vedea <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/nu-mai-putin-de-7-milioane-de-oameni-au-murit-anul-acesta-de-foame-1383922>.

[2] Populația planetei a crescut continuu și odată cu aceasta, au crescut nevoile de hrană ale omenirii, iar pentru a acoperi aceste nevoi, au fost mărite suprafețele agricole cultivate pe Terra de la 7% din uscat în secolul al XVIII-lea la peste 40% în prezent. V. ROȘ, C.R. ROMIȚAN, A. LIVĂDARIU, „Protecția noilor soiuri de plante. Partea I: Plantele și hrana oamenilor”, în *R.R.D.P.I.*, nr. 2/20201, p. 58.

[3] Este vorba despre raportul „Climate Change 2021: the Physical Science Basis”, disponibil pe website-ul <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>, accesat la data de 16.08.2021, ora 15.50.

altfel nu vom putea salva planeta, viața pe Pământ, lumea în care trăim.

Creatorii sunt oare (singurii) vinovați? Evoluția, progresul umanității se datorează creatorilor și istoria omenirii se periodizează în raport cu realizările lor. Ei, creatorii, au făcut ceea ce era necesar și atunci când au făcut posibilă Revoluția Industrială, neștiind ori neînțelegând care vor fi consecințele pe termen lung. Dar azi, când știu atât de multe (volumul de informații se dublează în zilele noastre la intervale de doi-trei ani), trebuie să procedeze la fel, dar și să nu repete greșelile trecutului. Ei trebuie să ofere soluțiile pentru salvarea Planetei. Să creadă, pentru că nu există viitor fără soluții noi la problemele care se nasc unele din altele, într-un lanț care face ca ele să fie nesfârșite și ca activitatea inventivă, adică aceea prin care se rezolvă probleme existente, să nu poată înceta vreodată.

Am inventat mereu și am „crescut” prin invențiile noastre, dar azi suntem într-un impas pentru care rezolvarea nu poate deveni decât tot creând. Și cred că, în fața pericolelor care ne pândesc și de care ne facem și noi vinovați, adaptând zicerea nedrept atribuită lui André Malraux, ar trebui să reflectăm la ceea ce ne așteaptă, conștienți de faptul că secolul XXI va fi al creațiilor intelectuale salvatoare sau (probabil?) nu va mai fi deloc!

§2. De ce mărcile, desenele și modelele industriale în UE

La începutul studiilor doctorale (anul 2014) reprezentarea mea despre „proprietatea intelectuală” era oarecum diferită. Omenirea nu era atunci sub cod roșu, virusul SARS-CoV-2 nu ne amenința sănătatea și libertatea, inteligența artificială nu era așa grăbită să ia locul inteligenței naturale, angajații nu erau atât de îngrijorați de posibilitatea de a pierde între 9 și 35% din locurile lor de muncă. Dar și *blockchain*-urile^[1] păreau niște creații exotice, greu de înțeles și

^[1] Apariția tehnologiilor de tip blockchain este strâns legată de monedele virtuale (sau criptomonede), care au fost propuse ca alternativă în contextul efectelor crizei financiare din anul 2008. J.-G. DUMAS, P. LAFOURCADE, A. TICHIT,

mai ales greu de acceptat de către juriști, dat fiind pericolul tot mai mare al acestora pentru ordinea publică în comerț, dar și tot mai atrăgătoare pentru spiritele îndrăznețe care nu au acceptat să-și vadă economiile ori afacerile în pericol din pricina devalorizării monedelor tradiționale provocate de criza economică izbucnită în anul 2007. Totuși, chiar dacă toate acestea ar fi existat atunci, alegerea mea ca domeniu de doctorat ar fi fost tot ... proprietatea intelectuală și doar „obiectul” (poate) al cercetării diferit.

Când am decis să urmez studii doctorale eram fascinată deja (din studenție) de proprietatea intelectuală în întregul ei (mi-a rămas de atunci întipărită ideea că este „regina dreptului”), iar mai apoi, practicând avocatura și lucrând cu studenții (extraordinară această șansă pentru un doctorand) atenția mea (dar am constatat că și a studenților) a fost reținută de două categorii de „obiecte” ale proprietății industriale. Este vorba despre semnele distinctive ale activității de comerț (mărcile) și despre desenele și modelele industriale pe care mi le-am și ales ca temă de cercetare în stagiul doctoral pentru mai multe motive, între care:

- (i) Primul și care privește domeniul de studii doctorale, a fost acela că proprietatea intelectuală, din care parte importantă este proprietatea industrială, este o continuă provocare, pentru că deși are o sumă de reguli fixe (principiile enunțate acum 2600 de ani în legea sibiariților, prin care se protejau prin drept exclusiv, pe durată limitată, produse gastronomice noi, de o calitate excepțională, în scop de a-i încuraja și pe alții să exceleze, sunt valabile și azi) dreptul proprietății intelectuale este într-o continuă mișcare și dezvoltare. Nu există azi o ramură a dreptului căreia să i se acorde la nivel internațional o importanță mai mare și să facă obiect al mai multor convenții internaționale decât dreptul proprietății intelectuale. Este, cred, suficient să amintesc aici și că legea română a dreptului de

LIBRIS

We know
books

autor din anul 1862 (copie a unei legi franceze din 1791-1793) avea doar 11 articole, cea din anul 1923, un număr de 63 de articole, iar Legea nr. 8/1996 a avut în forma inițială 154 de articole și 14.960 de cuvinte, iar în forma în vigoare la această dată, legea are 212 articole și 37.269 de cuvinte. Activitatea creativă este atât de bogată și tehnologiile într-o asemenea expansiune, încât adaptarea dreptului la aceste provocări este măsură care se impune de la sine. Dreptul proprietății intelectuale nu apără doar creativitatea, nu îi apără doar pe creatori și rezultatele muncii lor, ci obligă el însuși la creativitate, la originalitate, la nou, la o abordare nu de puține ori diferită a regulilor dreptului comun și la rezolvări inedite. Fiind dreptul științei și al artei, dreptul creației intelectuale (așa cum îi spunea regretatul nostru profesor Stanciu D. Cărpenaru) este un drept al excelenței, al eleganței, al formelor frumoase și al conținutului inovativ, al limbajului ales și al elocinței.

- (ii) Al doilea motiv și care privește obiectul specific al cercetării la care m-am oprit, este acela că în viața juridică din România și din Uniunea Europeană, cele mai numeroase litigii au ca obiect înregistrarea, validitatea înregistrărilor și încălcarea drepturilor privitoare la mărci, la desene și modele industriale. Cu o infinită gamă de probleme, de situații de fapt care trebuie stabilite corect și reduse la esență spre a li se aplica legea. Adaug însă aici și faptul că semnele distinctive ale activității de comerț, categorie din care fac parte mărcile, la fel ca și desenele și modelele industriale m-au atras prin ineditul lor, prin natura lor aparte și regulile lor de protecție, prin controversata și contestata lor apartenență la proprietatea intelectuală (cazul mărcilor) și posibilitatea cumulului de protecții (cazul desenelor și modelelor industriale) care fac din cele două categorii de „obiecte” protejate niște copii teribili ai proprietății intelectuale. Și aici mă limitez a aminti că în cazul mărcilor se protejează folosința semnului înregistrat sau

utilizat ca marcă, iar nu vreo creație intelectuală și că în cazul desenelor/modelelor industriale se protejează (aidoma protecției prin drept de autor) forma exterioară, forma în care sunt „îmbrăcate” produse cu funcții utilitare. Contextul mi se pare potrivit pentru a aminti faptul că litigiile din materia drepturilor de proprietate intelectuală/industrială se caracterizează prin probleme de drept insolite, soluții inovatoare, dezbateri de înalt nivel intelectual și care reclamă cunoștințe profunde nu doar din toate domeniile dreptului, ci și din alte domenii ale științei și ale culturii. Dar nu în ultimul rând, îmi pare important de semnalat că miza litigiilor în domeniul proprietății intelectuale este, uneori, uriașă sub îndoit aspect: unul este acela al mizei financiare, al doilea al mizei de imagine, astfel că nu de puține ori, litigiile se finalizează prin tranzații încheiate de părți^[1]. De aceea, cred că nu putem ști care este numărul adevărat al litigiilor, mai ales al litigiilor cu mize importante în domeniul proprietății intelectuale. În același timp, însă, acest lucru obligă specialiștii domeniului nu doar la cunoștințe profunde în proprietatea intelectuală, ci și de negociere, de proceduri speciale, de psihologie etc.

(iii) Al treilea motiv are legătură și cu limitele cercetării mele, respectiv, protecția acestor „obiecte” ale proprietății industriale la nivelul Uniunii Europene. Aici doresc doar să arăt (și voi dezvolta mai târziu) că Uniunea Europeană are ca obiectiv declarat uniformizarea dreptului proprietății intelectuale și crearea de titluri europene de protecție, iar până la această dată un nivel ridicat de uniformizare a fost atins în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe (cu o protecție a creațiilor lipsită de formalități, de un titlu formal), în domeniul mărcilor și în cel al desenelor

[1] J. KASTRENAKES, „Apple and Samsung settle seven-year-long patent fight over copying the iPhone”, accesibil pe website-ul <https://www.theverge.com/2018/6/27/17510908/apple-samsung-settle-patent-battle-over-copying-iphone>, accesat la data de 01.08.2021, ora 19.02.

și modelelor industriale pentru care protecția este amenajată pe două niveluri: unul la nivel național și armonizat și al doilea, la nivelul Uniunii Europene care și-a creat instrumentele necesare unei astfel de protecții cu efecte uniforme în toate Statele Membre. Aceasta înseamnă că Uniunea Europeană și-a îndeplinit parțial obiectivul de creare de titluri europene de protecție (nu a reușit acest lucru și nici nu se întrevide o reușită în viitorul apropiat pentru crearea unui brevet al Uniunii Europene pentru invenții) și este notabil faptul că Uniunea și-a creat un serviciu special care îndeplinește funcțiile prevăzute de art. 12 din Convenția de la Paris și obligatoriu a se înființa și funcționa în statele membre ale CUP, acela de înregistrare a depozitelor, respectiv de eliberare a titlurilor de protecție pentru mărci și pentru desene și modele industriale, Uniunea comportându-se aici ca un veritabil stat de vreme ce și-a creat propriul serviciu special (EUIPO).

Adaug aici faptul că România și-a îndeplinit obligația de armonizare a legii naționale a mărcilor cu dreptul european cu depășirea termenului stabilit de Directiva (UE) nr. 2346/2015, făcând acest lucru cu o întârziere de peste 18 luni prin Legea nr. 112/2020, intrată în vigoare la data de 12 iulie 2020. Și cu adoptarea abia în anul 2023 a regulamentului de aplicare a legii, fapt care a condus la amânarea punerii în aplicare a unei dispoziții importante a Directivei care privește competența de soluționare a cererilor de invalidare a titlurilor de protecție. Cum Regulamentul de aplicare a Legii nr. 84/1998, în forma ce ar fi trebuit să o capete după modificarea Legii nr. 84/1998 prin Legea nr. 112/2020 nu a fost adoptat la momentul redactării tezei de doctorat (dar a fost adoptat la momentul revizuirii manuscrisului înainte de prezenta publicare), iar Regulamentele de punere în aplicare a Legilor proprietății industriale sunt importante, o analiză a condițiilor de protecție și a modalităților de pierdere a drepturilor nu s-ar fi putut întemeia pe reguli existente în dreptul intern.

Consumerismul este ideologia dominantă a acestor vremuri și dacă politicile care promovează acest mod de viață sunt sau nu sunt